

TVÅ UPPLÄNDSKA ALLMOGE- BRÖLLOP.

Hos alla eller åtminstone hos de flesta folk på en låg samhällelig utvecklingsståndpunkt ha äktenskap bildats genom *rof*, och hos flera af forntidens folk, liksom hos lågt stående stammar i nyare tiden, funnos ännu vid en senare utveckling bröllopsceremonier, som påminde om detta äktenskaps ursprung, såsom när hos romarna brudgummen *bar* bruden öfver tröskeln till sitt hem. Ett fastare ordnande af samhällsförhållandena innebar emellertid alltid ett ordnande af äktenskapen, och dessas ingående började snart, på grund af äktenskaps betydelse såsom samhällsinstitution, att högtidliggöras genom mångfaldiga festbruk och ceremonier.

Hos de folk, hvilka vid sitt uppträdande i historien hunnit en viss grad af civilisatorisk utveckling, framträder snart *köpan* af bruden såsom en senare och högre form för äktenskapsstiftande. Så blef fallet med germanerna, af hvilka vi nordbor utgöra en gren, och lagarna innehöllo t. o. m. hos våra förfäder bestämmelser i detta hänseende. Med den aktade ställning, som kvinnan intog i nordbons hem, var det gifvet, att det nordiska äktenskaps ingående oftast skulle firas på ett värdigt sätt, och sedan kristendomen lyckats föra till seger sitt betraktande af äktenskapet som en religiös institution, tillkommo helt naturligt nya och viktiga moment i bröllopsfirandet.

Alla högtidsceremonier öfver hufvud och helst sådana, som hafva något religiöst underlag, äga alltid seg lifskraft och visa stor förmåga att bibehålla drag af sin äldsta fysiologi, till och med om uppfattningen om deras innebörd förändras, så att de kvarstå som ett blott skal efter en murkad eller utfallen kärna. Och i betraktande af de nordiska folkens konservativa skaplynne, torde man därför kunna antaga, att senare tiders bröllopsseder hos dem haft mycket åldrigt ursprung. Från senare tider äga vi nu från skilda delar af vårt land utförligare eller knapphändigare notiser, som vittna om, att bröllopssederna i det hela varit likartade öfver hela riket. Störst ha nog likheterna varit inom samma landskap — så framt ej landskapet uppväxt såsom en senare sammansmältning af ursprungligen själfständiga kulturbygder — och mellan närgränsande landskap, som stått i trägen beröring med hvarandra. Men vissa hufvuddrag af bröllopsfirandet återfinnas i beskrifningarna från hela riket. Den högtidliga färden till och från kyrkan, bröllopsmiddagen med dess många rätter, dansen under bröllopsaftonen, med brudens och brudgummens skyldighetsdans med gästerna, insamlandet af penninggåfvor till bruden samt symboliska handlingar, som afsett att beteckna kontrahenternas öfvergång till det äkta ståndet — alla dessa bruk synas ha varit gemensamma för hela vårt folks bröllopsfirande. Olika trakters skiljaktigheter i detta firande röra mest musikens större

eller mindre användning, sättet för brudgåfvans insamlande, för spelmannens aflönande och för betecknandet af brudfolkets öfvergång till sitt nya stånd samt inknappandet på vissa delar af högtidligheterna.

Hvad detta inknappande angår, förefaller det antagligt, att det alltid uppkommit under en senare tid. Ty från de trakter, på hvilka bröllopen enligt senare beskrifningar ha firats mera torftigt, finnas merendels notiser rörande äldre tider, som tyda på, att högtidligheterna på dessa trakter förr varit lika omfattande som på andra. Det kan då vara af stort intresse att jämföra äldre och yngre bröllop för att se, *hvilka* moment af bröllopsfirandet som först bortfallit eller förenklats. Helst bör en sådan jämförelse göras från olika tidsskeden på *samma trakt*, och jag har lyckats anställa en sådan från Enköpingstrakten, Trögds härad, af Upsala län.

Innan jag öfvergår till en jämförande redogörelse för bröllopssederna under äldre och senare tid på denna trakt, bör jag emellertid kanske förutskicka ett par upplysningar om några af de uttryck, som användas i allmogespråket för att beteckna vissa danser, melodiformer och företeelser vid bröllopen.

»*Låt*» är det folkliga uttrycket för melodi, liksom »*takt*» användes för repris. »*Gånglåt*» betyder därför en melodi att gå efter, d. v. s. en marsch; »*skänklåt*» betecknar en melodi, som på somliga trakter alltid skulle spelas under insamlandet vid midlagen af penninggåfvorna till bruden; den var alltid en marsch; dessa båda nu nämnda uttryck användas emellertid ej så mycket i mellersta Sverige; »*steklåt*» är den marsch, som spelades vid inbärandet af steken vid bröllopsmiddagen; äfven andra rätter brukade »spelas in», såsom det hette, men för dem kunde användas hvilken marschmelodi som helst. Gåfvorna till bruden hette »*brudskatt*» eller »*brudpengar*», de till spelmännen »*spelpengar*».

»*Brudpolska*» betecknar för en och annan trakt den första polskan, hvilken bruden dansade med prästen; vanligen betyder ordet brudens polska med hvar och en af gästerna; på åtskilliga trakter slutligen här på senare tid en hopblandning skett i föreställningen om gamla seder, så att i spelmannens beskrifningar uttrycket kommit att beteckna så väl den ena som andra af dessa danser. Ordet »*polska*» är inkommet i vårt språk från Polen i början af 1700-talet och betecknade ursprungligen den därifrån importerade dans, som kallats »*polonessa*» (polonäs) och som sedan hos oss företrädades af *ringpolska*, *fyrpolska* och *slängpolska* (äfven kallad *svängpolska* och dansad af två, som hålla hvarandra i händerna; ännu bruklig i t. ex. Östergötland). Musiken liknar polonäsens med obestämd markering, många sextondelar och synkoperingar och kallas därför *sextondelspolska* eller *polonäspolska*. — Snart öfverflyttades emellertid namnet polska äfven på våra gamla inhemska danser af den rytm, som vi nu känna från den s. k. hambopolskan. Hennes musik med sin enkla melodi af åttondelar och sin bestämda markering af första takt delen kalla vi *åttondelspolska*. (Se närmare Adolf Lindgren: »Om polskmelodiernas

härkomst», i Landsmålsföreningarnas tidskrift.) Allmogen skiljer ej alltid de båda melodiformerna till namnet, men väl till saken, såsom man ofta kan märka af spelmännens yttranden. I Trögd kallas sextondelspolsskor för *knollerspolsskor*, därför att de äro så »knollriga». (Jämför »knollrigt hår».)

Och härmed kunna vi öfvergå till bröllopsbeskrifningarna.

ETT BONDBRÖLLOP I TRÖGD PÅ 1850-TALET.

Färden till och från kyrkan.

Tidigt på förmiddagen af bröllopsdagen, hvilken ej här, såsom på somliga andra trakter, måste vara en söndag eller åtminstone en fredag, utan kunde bestämmas till hvilken veckodag som helst, samlades de inbjudna gästerna i bröllopsgården. Bruden var ännu i prästgården, där hon kläddes af prästens hustru, syster eller dotter, hvilken såsom brudkläderska kallades »brudsäta»; men så snart bruden återkommit till bröllopsgården i prästens vagn, i hvilken hon afhämtats för klädande och i hvilken hon skulle åka till vigseln, ordnade sig bröllopskaran för färden till kyrkan på följande sätt:

Först syntes brudgummen till häst och klädd i långrock af mörkt kläde med delade skört, röd sidenväst med inväfdä rosor, långbyxor af samma tyg som rocken och skor med silfverspännen. Han var iförd en hvit, hög krage, hvilkens snibbar sträckte sig upp mot öronen och hvilken var ombunden med en bred, rosig silkeshalsduk, knuten framtill i en stor rosett. På hufvudet bar han »stormhatt» — vår vanliga, från Amerikas kväkare införda cylinder.

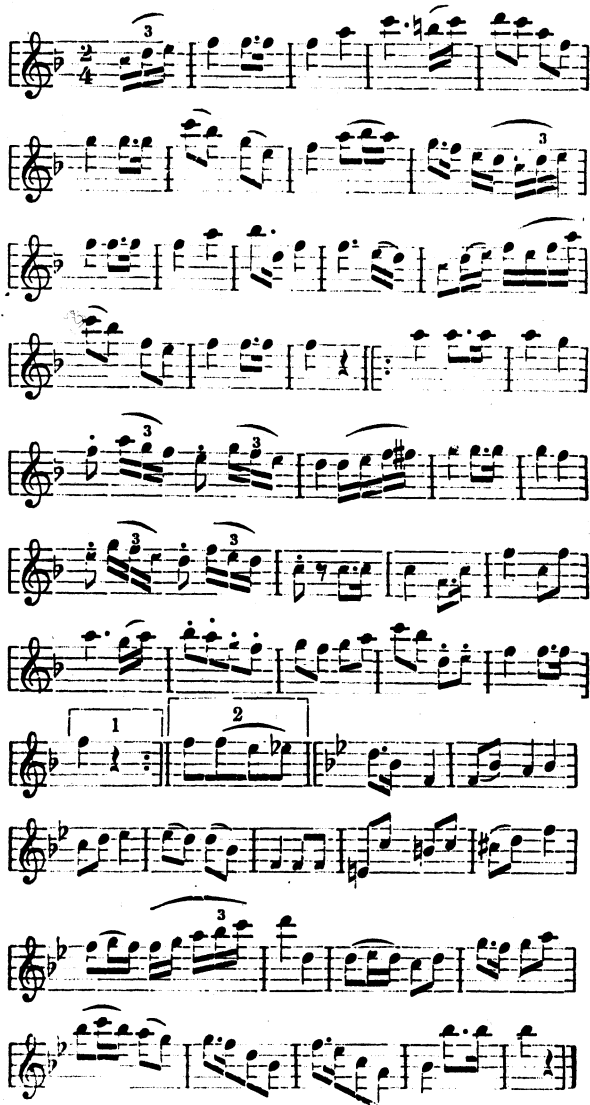
Efter brudgummen följde en klarinettblåsare och en fiolspelman, hvilka åkte, då de ju ej kunde traktera sina instrument ridande. Kom så bruden, hvilken med sin närmaste kvinnliga anhöriga åkte i prästens vagn och var klädd i krona och slöja, mörk kjol och något ljusare lif. Efter bruden följde brudparets närmaste släktingar och efter dem öfriga bröllopsgäster, ordnade efter släktskap med brudfolket och anseende på trakten. Alla yngre män redo. Gubbar och kvinnor färdades i vagnar.

Intågandet i kyrkan skedde i samma ordning som färden dit, naturligtvis med den skillnad, att brudgummen nu gick vid brudens sida. Sedan ingångsmarschen på orgeln tystnat, under hvilken bröllopskaran ordnat sig vid altaret, förrättades vigseln på vanligt sätt. Men öfver brudparet hölls af fyra marskaflkar eller brudsvänner *brudpollen*, som bestod af tjockt, rödt ylle med utbroderade, ljusare — gula eller blekröda — rosor. Efter vigseln begaf sig bröllopoståget hem i samma ordning som vid färden till kyrkan, med den skillnad blott, att bruden och prästen nu åkte tillsammans främst i prästens vagn och brudgummen red närmast efter denna.

Från bröllopsgården och en bit bort emot kyrkan, var vägen kantad med höga *granruskor* — hela,

långa, i jorden nedgräfdä granar, som voro uppkvistade till något mer än en meter från toppen. Mellan det första granparet vid gårdens grind var spänd en träbåge, omvirad med granris, så att där bildades en åreport.

Så väl på färden till som från kyrkan spelades *brudmarschen* vid passerandet af alla gårdar eller byar. Såsom brudmarsch användes mest följande gånglåt, som anses ha kommit från Simtuna i Fjärdhundra:

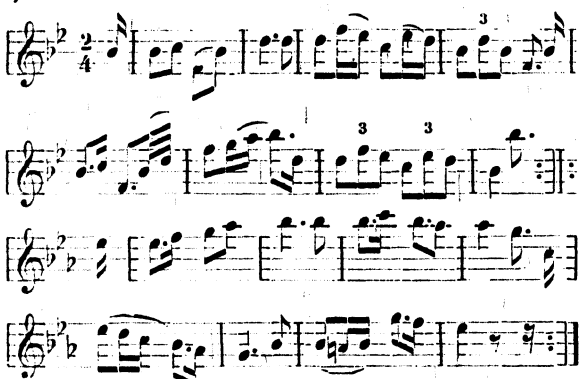

Föreställ er denna marsch spelad af en klart klingande klarinett, ackompanjerad eller, som det alltid heter hos spelmännen, sekunderad af breda fiolstråk, och ni torde finna, att den lär ha kunnat ge ett ganska starkt intryck af festjubel, med den brokiga bröllopskaran såsom det synliga uttrycket för melodiens innebörd. Däremot torde det vara

ovisst huruvida den ej utgör en förvanskning af någon tämligen ung konstkomposition.

Hemfärden till bröllopsgården fick förhöjd glans genom de s. k. *motridarna*. Därmed menades tre till fyra par af de skickligaste rytterna i tåget, hvilka i sporrsträck redo före brudföljet hem till bröllopsgården och där, efter att ha undfågnats med hvar sin sup, vände och redo bröllopsskaran till mötes, hvarefter de, när de hunnit sista vagnen i tåget, åter kastade om hästarna och sprängde tillbaka till gården, fortsättande på detta vis, tills de för sista gången mötte vid äreporten. Denna sed upphörde för omkring 40 år sedan. Vid uppsvängandet på gårdsplanen mottogos bröllopsgästerna med vin och brännvin. Äfven punsch serverades, när denna dryck kommit i bruk på landet. Under det gästerna gingo in i huset, stodo spelmännen vid trappan och spelade någon marsch.

Sedan alla inkommit i salen, ställde brudparet upp sig och mottog de närvarandes lyckönskningar under tonerna af en marsch. Till denna sed har jag ej funnit någon motsvarighet på andra trakter, och ej ens här, där den förekom, hade den därvid spelade låten något namn. Man skulle ju emellertid kunna kalla den för *önskemarsch*. Denna marsch lydde:

Härefter bjöds kaffe och pratades i en timme eller så, hvarpå serverades

»Stormåle» eller middagen.

Denna åts alltid vid sittande bord med — utom under sommaren — tända ljus.

Bruden innehade här förnämsta platsen vid midten af bordets ena kortsida, då eljest prästen vanligen synes ha varit innehafvaren af hedersplatsen på de flesta andra håll. Här satt prästen till höger om bruden och efter honom klockaren och så de öfriga männen, släktingarna närmast. Till vänster om bruden satt brudgummen, därefter brudsåtan och efter henne de öfriga kvinnorna, äfven de ordnade efter släktskap med brudparet och sedan efter ställning och anseende. Klockaren hade under middagen till uppgift att skära steken.

Härefter satte man sig och började måltiden. Hvilka rätter, som förekommo under denna, kunde min sagesman, gamle spelman Johansson i Litslena, ej erinra sig, endast att »de' va' så okristligt me' mat, så de' va' rent förgjordt». Och som han var ankling, kunde jag ej här som ofta eljest ha förmånen att få hjälp af en kvinnas för kulinariska frågor mera utvecklade intresse och minne. Men då jag har uppgifter om matordningen vid ett Trögd-bröllop från sjuttioalet, kan jag tryggt hänvisa till den, alldenstund andra äldre bröllopsbeskrifningar visa, att middagen var fullt lika ståtlig i äldre som i yngre tid.

Men hvad gamle Johansson kom ihåg, det var det som rörde hans område, spelet. När steken mot slutet af middagen bars från serveringsrummet in i salen och fram till klockaren, uppstämde spelmännen följande *steklåt*:

*) I st. f. c togs här ofta f.

Under middagen kringsändes hembryggt, skummande öl i stora bägere, men omedelbart efter middagens slut inbäres en bricka med ifyllda stora glas och ställes framför brudparet, som sänder ut glaset bordet rundt. Af dessa glas innehålla somliga vin, andra punsch, och nu drickes brudparets skål, föreslagen af prästen, »som skulle göra tale för dom, förstås». Vid glasbrickans inbärande spelades följande marsch, hvilken ej hade något särskildt namn, liksom själfva användandet af dylik bägarmarsch och för öfrigt hela ceremonien med brickan, så vidt jag känner, är tämligen enastående:

Sedan prästen läst från bordet — någon vanlig bön efter maten — serveras kaffe och »segarer». Därefter börjas dansen.

Dansen.

Först dansar prästen en långsam, sirlig slängpolska med bruden, hållande henne i händerna. Om ej prästen kan eller vill dansa, dansar brudgummen i hans ställe. Hvilken sextondelspolska som helst kunde användas för denna dans.

Härefter följde *brudpolskan*, vanligen också den en slängpolska. Bruden bjuder först upp sin svärfader och dansar en »takt» (repris) med honom; därefter tystnar musiken, och svärfadern räcker bruden en stor silfverpokal, hvarefter de dansa polskans andra repris, under hvilken de hålla gåfvan högt upp till allmänt betraktande. Efter andra reprisens slut går bruden bort och ställer pokalen på ett bord i ett hörn af salen; härefter bjuder hon upp nästa manliga anförvant och erhåller på samma sätt af honom en gåfva midt i polskan. Hvarje erhållen gåfva lägges efter hvarje andra repris af bruden ned i silfverbägarer. De flesta lämna penningar, från tio ned till två kronor, men dessa penningar förvisas ej såsom de andra skänkerna. Äfven med kvinnorna dansar bruden, sedan hon slutat med männen, och äfven af kvinnorna erhåller hon brud-

gåfva. — För så vidt detta sätt att lämna brudskatt kanske förr varit vanligt på många trakter, där ej brudskatten insamlades under middagen, torde man möjligen häri kunna söka en förklaring till, att våra gamla polskor oftast bestå af två repris, då en så viktig dans som brudpolskan nog lätt kunnat verka typbildande. Jag vill dock ej nu yttra mig om antagligheten af denna hypotes.

Seden att brudgummen skulle dansa en särskild polska med sin brud, efter sedan hon dansat med prästen, förekom sålunda ej här. Däremot börjar brudgummen mot slutet af brudpolskan att bjuda upp de kvinnliga gästerna en efter en och fortsätter sin skyldighetsdans, sedan bruden slutat, till dess han dansat med alla »fruntimmerna».

Först härefter blir dansen allmän; men den är ej så synnerligen omväxlande, alldenstund den endast utgöres af polska och gammal vals samt en eller annan polkett (polkasteg i trefjärdedelstakt efter hambo- eller ännu hellre mazurkamelodier). Polketten tog fart först i en senare tid, och nu ha också vanlig ny vals (släpvals), reinländer och polka införts. Hambopolskan var däremot vanlig redan i den nu sjuttioårige Johanssons barndom, och den gamla slängpolskan användes i hans ynglingaår hufvudsakligen blott som ceremonidans vid bröllop. — Danslekar utfördes frampå natten, långpolska genom alla rummen dansades någon gång. Vanlig långpolska, sådan vi nog litet hvar varit med om den i vår barndom vid jularna, får emellertid ej förväxlas med *långdans*en, som utföres på samma sätt men på morgonen efter bröllopsdagen och sträckande sig ut öfver granngårdarna under inmundigande af i dem framsatt traktering. Denna bröllopsdans förekom ej här i »Tröjden», såsom häradet heter på folkspråket.

Mot slutet af bröllopskvällen — framemot morgonen — skulle man *dansa bort bruden*, såsom det hette, och sedan äfven brudgummen. Detta »bortdansande» betecknade kontrahenternas öfvergång till det äkta ståndet och tillgick på följande sätt:

De ogifta kvinnorna — »jantorna» — bilda en stor ring, in i hvilken bruden drager in den ena efter den andra och svänger om ett par hvarf polska med henne. Sedan bruden dansat med alla jantorna, sätter hon sig på en stol, den några flickor lyfta i höjden. Nu räckes henne ett glas vin, som hon svänger under ropet: »Alla flickors afskeds-skål!», hvarefter hon tömmer det.

När bruden därpå släppts ned från stolen, störta alla »gummorna», d. v. s. de gifta kvinnorna, fram och genombryta ringen. Så snart en »gumma» lyckats röra vid bruden, draga sig flickorna tillbaka och de gifta kvinnorna bilda ring i deras ställe, hvarefter den nyss föregående ceremonien upprepas af dem och bruden, endast med den skillnad att bruden nu, när hon fått glaset, ropar: »Alla gum mors tillkommande skål!» för att med denna något egendomligt formulerade fras tillkännagifva, att hon nu gör sitt inträde i »gummornas» stånd. När hon

nu släppes ned från stolen, betraktas hon själf som »gumma» och kallas *ungmor* — en titel som på andra trakter tillkom bruden först från och med morgonen efter bröllopskvällen. De ogifta och gifta karlarna eftergöra nu med brudgummen kvinnornas ceremoni med bruden, hvarvid ofta uppstodo väldiga nappatag mellan »gubbarna» och »pojkarne», när dessas ring kring brudgummen skulle genom-brytas.

Den under brudens och brudgummens »bortdansande» spelade s. k. *ungmorspolskan* skulle, efter-som dansen var en ringpolska, förr alltid utgöras af en »knollerpolska». Ännu under Johanssons tidigare spelmanstid användes emellertid till ungmorspolska följande melodi, som ej äger alla sextondelspolskans egenskaper utan ser ut som en åttondelspolska, men som dock, utförd med utjämnd markering, kommer att intaga en gränsställning mellan de båda polske-sorterna och bättre än vanliga hambomelodier låter använda sig för ringpolska, fyrpolska och släng-polska:

Sedan vin och punsch å nyo serverats, fortsättes dansen: till framemot morgonen. Till sist går bruden med ett par tärnor in i ett sidorum och aftager slöja och krona. En af tärnorna tager kronan, springer ut med denna i salen och sätter henne på hufvudet på någon flicka, som antages vara den, som härefter först kommer att stå brud bland de när-varande. Denna sed motsvarar här den på somliga andra håll vanliga, som kallas att »dansa kronan af bruden» och tillgår så, att bruden inuti flickornas ring, under det dessa dansa ringpolska kring henne, själf hastigt flyttar kronan från sitt hufvud på någon flickas. — Kring den flicka, på hvilkens hufvud tärnan satt kronan, dansa nu de närmaste flickorna en polska.

Och så är fröjden slut för denna kväll.

Andra dagen.

På förmiddagen följdes alla bröllopsgästerna, så många som kunnat härbergas i bröllopsgården, upp till närmaste granngårdar under tonerna af någon marsch, hvarvid bjöds på medförd välfägnad. Det är denna sed, som på andra trakter motsvaras af långdansen. Nu inbjödos också till bröllopsgården de, som ej fått vara med första dagen, men af hvilka säkert de flesta voro med bland dem, som då gingo

för att se bruden och därvid utanför fönstren trakterats med smörgås och brännvin.

Och så var det att »ge sig hem å äta å dansa å supå igen» till framemot morgonen. Några särskilda ceremonier förekommo emellertid ej vidare under bröllopsfestligheterna. Dessa kunde ibland vara ända till fem, sex dagar; i två och tre räckte de vanligen.

ETT BONDBRÖLLOP I TRÖGD PÅ 1870-TALET.

Vid en jämförelse mellan följande skildring och den föregående skall man finna gemensamhet i bröllopsfirandets hufvuddrag på alla punkter, men tillika på alla punkter *förenklingar* i det yngre bröllopet. Hvari dessa förenklingar bestå, blir vid jämförelsen lätt att finna, men orsakerna till dem torde vara så små att framdraga, att jag kanske gör klokast i att ej inom det begränsade området för en populärt hållen tidningsuppsats ingå i några förklaringsförsök.

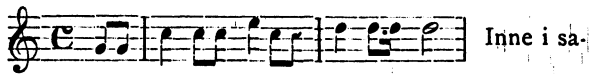
Färden till och från kyrkan.

Från bröllopsgården begaf sig brudföljet gående eller åkande till kyrkan i samma ordning som i äldre tid. Men inga granar prydde nu vägen, inga ryttare syntes numera stoltsera i gästernas skara, och klarinettens klang och fiolens ackorder lifvade ej längre färden. Först vid brudtågets återkomst till bröllopsgården hälsade de i förstugan uppställda spelmännen den intågande skaran med en *brudmarsch*. Härtill använde de yngre spelmännen hvilken marsch som helst; vanliga voro den i Philo-choros' första melodialbum publicerade melodi, som

börjar:

samt »Napoleons marsch öfver Alperna» — den där bekanta, som vi litet hvar någon gång ha blifvit lyckliggjorda med af pianoklinkande flickor i de första slynåren och som börjar:

Inne i sa-

len bjudes nu kaffe med dopp samt därpå en konjak för karlarna. Bruden och brudgummen få hvar sitt glas vin.

Efter en stunds samspråk börjas

Dansen.

I äldre tid var den första dansen, som vi sågo, prästens slängpolska med bruden. Nu får brudgummen alltid ersätta prästens plats och dansar själf med sin brud en liflig *hambó* — dock, enligt hvad som sagts mig, ej i fullt så hastig takt som vid

dans nu i våra dagar. Därefter vidtager allmän dans, som varar i ett par timmar och under hvilken dansas hambo, gammalvals, mycket polkett och något polka. Renländare har först på sista tiden införts, för en åtta—tio år sedan.

Middagen.

Samma ordning bordsgästerna emellan intogs nu som förr; men *ingen musik förekom under måltiden*. Någon särskild bordsbön omtalas ej heller, om också prästen »läste någonting, ifall att han följde me' till kalase', som han just inte brydde sig om på den tiden».

Vid middagen serverades — naturligen med en eller annan variation för olika ställen — följande rätter i här uppräknad ordning:

1. smörgåsbord med brännvin, 2. buljong i koppar, 3. pepparots- eller dillkött, 4. gös eller gädda, 5. »nå'n buding (pudding), vanligtvis nå'n sorts potatisbuding me' nå'n sås, som va' så go', så de' va' rent ovållit» (hur denna ovålligt goda sås var tillagad eller hvad den egentligen bestod af, lyckades jag ej få reda på), 6. stek, 7. glace och tårta med vin. Under middagen dracks för öfrigt öl. På senaste tiden stod detta på ett särskildt sidobord, dit hvar och en gick bort och drack efter tycke och smak; denna för den lugna bordstrefnaden tämligen bråkiga sed uppkom därigenom, att gående middag började förekomma.

Efter middagen bjöds kaffe m. m. i sidorummen, hvarefter man åter började

Dansen.

Den första dansen efter maten var *brudpolskan*, under hvilken bruden fick *brudgåfvor* på samma sätt som förr. Dessa brudgåfvor utgjordes emellertid numera nästan endast af penningar, dem bruden ofta helt enkelt stoppade i fickan i st. f. att gå bort och lägga dem i någon bågare eller dylikt på ett sidobord; ofta fanns dock på ett sådant en på förhand framsatt skål eller dylikt för brudpengarnas nedläggande. Såsom brudpolska användes oftast följande melodi:

Så lyder melodien i sin helhet. Såsom brudpolska användes emellertid endast två repriser, den första och tredje. Polskan kallades för »Lutfisk å brö», därför att en spelman någon gång tagit sig för att till de första takterna sjunga: »Bruden får äta lutfisk å brö', lutfisk å brö', trallallala», och dessa ord blefvo se'n populära.

Efter brudpolskan dansade brudgummen sin skyldighetsdans med alla kvinnorna, och först därefter blef dansen åter allmän.

Mot dansens slut gick bruden in i ett sidorum och astog slöja och krona. När hon kom ut igen, skulle hon åter dansa en polska med alla männen. Därefter togö kvinnorna henne och satte henne på en stol samt buro henne på denna rundt omkring rummet under en marsch. Efter denna tämligen intetsägande s. k. *hissning*, som här företrädde den gamla symboliska striden mellan- ogifta och gifta om hennes person, betraktades hon som *ungmor*.

Männen »hissade» nu på samma sätt brudgummen, som därefter hade att dansa sin andra skyldighetsdans med alla kvinnorna; efter denna betraktades han som *ungfar*.

Efter det kaffe med dopp serverats och ännu några danser dansats, var bröllopskalaset vanligen afslutadt.

Ofta hände dock, att äfven nu de, som ej fått vara med bröllopsdagen, bjödos kvällen därpå på mat, dryck och dans till ljusan dag. Men vanligen inbjödos de, i synnerhet på sista tiden, endast på

en liten traktering med smörgås och kaffe, hvarefter »de fingo sitta en stund och språka».

Spelpengar insamlades ej i Trögd, utan den som höll bröllopet betalade spelmännen.

Hvad de äldre här anförda melodierna angår, ha de föredragits för mig på B-klarinet; den ackompanjerande fiolen var vanligtvis nedstämd en hel ton, så att vederbörande fick använda greppen för C-dur vid sitt ackompanjemang; traktens spelmän ha därför än i dag ofta sina fioler för lågt stämda. Klarinetten fortlevver också på trakten, och förmögna spelmän hålla sig med både A-klarinet, B-klarinet och C-klarinet. Mest använd är B-klarinetten. Den här meddelade brudpolskan, som äfven för användes såsom sådan, har jag upptecknat efter min berättares, spelmannen Åmans, föredrag. Han spelade den i G-dur på sin endast obetydligt för lågt stämda fiol. Klarinetmelodierna har jag upptecknat efter deras faktiska tonartsklang, ej i C-dur, då väl få af mina läsare och läsarinnor tänka försöka spela dem på B-klarinet; på pianot komma de nu att klinga i sin rätta tonart.

* * *

Nu för tiden förekommer aldrig något större bröllop i Trögd. Stockholm—Tillberga-järnvägen har dragits genom häradet, och »när de' nu ska' vara något gentilare, så far di till Stockholm å gifter sej», såsom flera äldre personer på trakten sagt mig.

Men det har nog ej behöfts byggandet af en järnväg för att taga lifvet af det gamla bröllopsfirandet! Ty detta, som så mycket annat gammalt godt, tillhörde en döende kultur. Det är minnena från denna kultur, som det gäller att rädda, innan det är ohjälpligt för sent, innan de få kvarlevande af deras sista målsmän taga dem med i grafven. Men för att samla dessa minnen och bevara dem för eftervärlden fordras det ett slags patriotism af en sådan uppgifts betydelse, så att den ej nästan uteslutande lämnas åt enstaka intresserades offervillighet — det fordras en allvarligare kärlek till vårt folk och ett djupare intresse för vår kulturhistoria än det tomma bravadbegäret, som nöjer sig med att vid champanjelaset eller punschbålen offra strömmar af ord på fosterlandskärlekens altare.

K. P. Lefter.

NY ILLUSTRERAD TIDNING.

N:r 6 och 7. 1898.